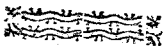

Elegyes Tudósítások.

A' mi F. Királyunk és Koronánk örökösse *Ferentz* fő Hertzeg tegnap délután indulának Tseh Ország felé. A' *Palatinus* 26 dikban egyenesen indul Budáról Prága felé, és Sept. 20-dikán megint Budán lészzen. — A' mondaiik, hogy a' mi Udvarunk a' Pruszszus Udvarral egy barátságos szövetségbe fog lépni; és most *Pilnitzben* öszve jöven ő Felsőgek; a' mi részünkről ott lészzen F. Urunkar *Ferentz* fő Hertzeg *Feldm. Gr. Lasci* és Stat. Titk. Réf. B. *Spielman* Ur. A' Pruszszus részéről a' Király, a' Korona Hertzeg, H. *Braunsvájj*, a' Szakszoniai Választó Fejedelem, a' kinek nyári lakó Kastélyában gyűlnek öszve, és a' *Kéthidi* Hertzeg. — A' Pruszszus Oberster *Bischofszverder*, ki a' békeséget munkálódta, egy az ő Felsőge képét viselő és gazdagon briliátozott, mint egy 6000 for. érő *Pixist* nyert ajándékba a' F. Tsászártól. — A' F. Ts. K. *Dikasztériumokhoz* azon rendelése ment ő Felsőgének, hogy azok a' Tisztviselők, kik nagy ok nélkül adósságokat télsznek, hivataljokban elébb ne mozdittassanak; mellyre a' sok panasz adott alkalmatosságot. — *Prágába* innen egy Komandó Tábori hajósok indultanak, hogy a' *Moldva* vizén, a' fokaságra nézve még egy hidat tsináljanak. — A' 2 gyalog Olofz Sergek *Belgiojosó* és *Káprara* elbomlik, és a' nép a' *Garnizon* Sergekhez osztaiik. Ezek helyett Bukovinából egy *Gárnizon* Sereg, a' *Pellegrini* és *Toskána* Károly Sergeinek 3 Batalionja megyen Olofz Országba. — A' 11 Magyar Sergeknél megmarad a' 4 dik Batalion is. — A' *Kinfszki* lovas Serge Bétsből megyen *Morvába*, és jö ide helyette a' *Sakmin* vasas Serge. A' *Hohentzoller* vasalsi Belgiumba mennek. *Kavanák* Tseh Országba. Magyar Országba 2 *Karabiner* Sereg jö. — A' fő Hertzegnél vólt 2 Májor *Spanoky* és *Varasthal* Oberstlajdinántok lettek, és az utolsó *Károly* fő Hertzeggel megyen Brüzszelbe. — Az Erdélyi Udv. Kantzellárián Tanácsos és Réf. M. *Donáth* Josef Ur ő Nga megyen Fogarasföldi Fő Kapitánynak

X x x

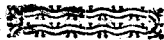
Két

Két nevezetes dolgok történének a' múlt Vasárnap: Ekkor tartaték Bétsben a' Magyar Nemzet Templomában, a' mi Nemzetünk, Hazánk és Fel-séges *Koronánk* első Királyának *Szent István*nak in-nepe, hol a' 2 F. Magyar Kantzelláriák főbb és a-laisonabb minden rendü és nemü Tilztviselei, Nem-zeti öltözetben jelenvén meg; az' itt lévő Nemzetünk Prédikátora, a' Kaputzinusok Szerzetébéli T. T. *Isaurus* Atya egy olyan Felebaráti szeretettel tel-lyes, bátran ki mondott igazságokkal fontos és bölts Tanítást tett, melyről a' minden féle Vallásu jelen lévő Halgatók, és nagy embereink azt az ítéletet tatték, hogy ezen Szerzetébéli Paptól még Magyar nyelven, ennél még közönségesebb Keresztényi Prédikáziót nem igen hallottanak. — A' *Prédikázió* nyomta-tásban ki osztogatott, és ezek valának utolsó szo-vai — — ha Istennek könyörgünk monjunk a' Ko-ronás Profétával: *Isten! adjad a' Királynak a' te ítéletedet, és a' te igazságodat a' Király fiának. Amen.* — Szombaton érkezett vala meg Bétsbe a' Muzka Kurir azon hirrel, hogy ezen hónapnak 11-dikén az Orosz Udvarnak is békefsége köttetett a' Portával, és *Krimia* minden hozzá tartozójával ed-gyütt *Otzakov, Akierman* s t. Várokkal edgyütt a' Muzkának által engedtetik örökösön. Ezek ugyan még a' békefségnek tsak előljáró punktumai lehet-nek; mert a' több kö.nyülállásoknak el igazittásá-ra 8 hónapi fegyver nyugvás hagyatott, és tsak a-lig ha a' mi tökéletes békefségünknek ki hirdetése-is még egy kevelset nem kélik erre nézve — — de hogy a' Török háborunak mind a' 3 részről vége-vagyon, a' bizonyos. *Adion Isten békefséget a' mi időnkben e' földön.* Erre nézve a' múlt Vasárnap *Te Deum Laudamus*t tartának Bétsben a' Görög Templomban.

Gróf *Artois* a' Frantzia Király testvére a' múlt héten ide érkezék Bétsbe, és azt mondják, hogy már itt fogna egy darabig mulatni. — A' múlt Szombaton reggel pedig Fő Hertzeg *Károly Tseh* Országba indula. — — *Kömlves István, és Lájner Ignácz*

Ignácz Urak ama 11 elzrtendő előtt tett *Denunciáció*ért végre ketten 50-ezer forintat nyertenek ő Felségétől. — — — A' múlt Vasárnap vevé R. Sz. B. béli Gróf *Teleki Sámuel* Ur ő Exja F. Urunknak azon tulajdon Keze-írását, mely szerint, minekutánna ő Exját az Erdélyi Nagy Fejedelemségbéli Státusok-is leg-több *Voxokkal* F. Kantzelláriusnak válofztották volna, Erd. Udv. Fő Kantzelláriusnak nevezni méltoztatá. — Ezen hónapnak 17-dikén költ F. Rendelése által azt méltoztaték ő Felsége meg-határozi, hogy Sept. 1. napjától fogva minden idegen Országi borokat bé-lehelsen hozni az ő Felsége Országaiba az alatt a' Vám alatt, a' mint vala 1775-dikben, ezeknek ki-rekelzések előtt. — Bizonyosnak halljuk, hogy az *Uhlánus* Katonák, kik a' hat könnyü lovas Regimentek közzé fel-olftattak, most ujra öfzve-szedetnek, 's belöllök egy *Lengyel* Regiment fog formálatni. — *Stájer Ország*nak (*Styria*) rendkívül való Gyűlése tartatott ezen hónapnak 9 dikén, melyen, leg-elsőben jelentek-meg a' Polgári Rendnek, ő Felsége' engedelméből válofztatott 10 Deputátusai. — Juliusnak 22-dikétől fogva, olly rekkenő melegek járnak itten, hogy már a' kútak sok helyeken ki-száradtak, 's szük a' viz a' külső Városokban. Még, ugyan tsak nem ment fel ez ideig olly mértékére a' meleg, mint 1782-dikben fel-ment volt Jul. 27-dikén, t. i. harmintzadfél grádusra; a' midőn *Tyrolisban* meg-gyuladtak az erdők a' nap' melegétől. — *Auftriában*, *Gumpoldskirchen* nevezetü helységtől fogva, *Mödlingig*, olly nagy jég húllott Jul. 27-dikén, hogy fél fontosok-is találtattak közötté, 's az árnyékos helyekben három egész nap se tudtak el-olvadni. A' szőlős kerteknek, 's a' még le nem aratott zabnak igen nagyon bé-fizetett. — Már le-ment a' F. Kir. Helytartó Tanáts-hoz a' Protestánsok' Synodusaik (közönséges ekklesiái Gyűléseik) eránt való Kir. Rendelés. E' szerint a' F. Helytartó Tanáts fogja öfzve hívni Vármegyénként az említett Synodusokat; 's a' *Budai és Pestii* Tanáts rendeléseket fog tenni a' Synodus' Tag-

Tagjainak szállásaik felől. — A' Reformátusok' Synodusába, *Almásy Josef*; az Evangyélíkusokéba pedig Gr. *Brunszvik Josef* ö Kegy. gek rendeltettek Kir. Biztosoknak. — Ns. *Báts Vármegyének* szék-ujjító Gyűlése Aug. elsőjén tartatott *Zombor Városában*, Fő-Ispány *Ürményi Josef* ö Kegy. ségének előülése alatt. — Az ujjonnan választott Tiszt Uraknak betses neveik így következnek: Első Al-Ispány *T. Kováts Josef* Ur. — Első Notárius *Márffy Leopold* Ur; második 's harmadik Notáriusok pedig *Gombos Ferentz*, és *Szalóky Antal* Urak. — Fő-Szolgabírák: *Vajnits Sebestény*, *Neszmér Antal*, *Szalay Péter*, és *Latinovits Thaddéus* Urak. — Al-Szolgabírák: *Vojnits Antal*, *Latinovits Josef*, *Polyák Josef*, és *Potskay Sigmund* Urak. — Esküdtök: *Pinkovits Benedek*, *Kismárki Mátyás*, *Kováts Josef*, *Kún-Szabó Ferentz*, *Gombos Ignáz*, *Horváth Mihály*, *B. Bernyákovits*, és *Földváry János* Urak. — Első és második Fiskálisok: *Ádámovits Mihály*, és *Vargai Mihály* Urak. — Közönséges Kasszatartó: *Pinkovits Simeon* Ur; különös Kasszatartók pedig *Kliegel Josef*, *Stephanovits Antal*, és *Vukovits Antal* Urak. — Uj Tábla-Birákká választottak: *Partsetits György*, *Bükky Josef*, 's *Tomtsányi András* Urak.

A' Király Képe Mélt. *Ürményi Josef* Ur ö Exja minapi útjában történt 's már jelentett Kára szerentsésen meg került, és a' Gonosztévők ki tudódtak. Ezek az ö Exja tulajdon jószágabéli Czigányok vóltanak rész szerint, meg-fognak lakolni. — Nagyon meg járta egy *Bétsi Magyar Szabó* az *Eszterházai* pompával. Meg akarván t. i. azt nézni, olly ajánlást tett egy Méltóságnak, hogy a' számára kélzített drága öltözetet maga személyében fogja el-vinni *Eszterházára*. El ment *Sopronig* békével; hanem midőn *Sopronon* túl egy erdőn utazott vólna által: fel nyitotta valamelly gonosztévő a' kotsi' bakján lévő ládát, 's ki vette belőlle a' gazdagon készült mellyre-valót, és a' nadrágot. Már a' mentét-is vonta ki-felé, midőn észre vette egy Gyermeke a' ko.

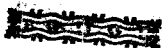
kotsiból, hogy valaki motoz hátul a' bakon. Meg állítják tehát a' kotsist; de az alatt le-ugrott a' zsi-vány a' bakról, 's máig is oda van a' mellyre-va-ló, és a' nadrág. Igy-is rá megy 500 forintra a' kár; ha pedig a' mentét-is kezéhez kuporithatta volna a' tolvaj: ugy meg haladta volna a' kár, a' három ezer forintot.

Az *Eszterházárról* Budára indult Fő Hertzegeknek *Ferentznek* és *Leopoldnak* igen jeles *Felejtárjok* vala. Gróf *Eszterházy* Károly Ur ö Ngának mint egy 15 ezrendös fia *Felejtár* köntösbe öltöztvén, igen jó szolgálatot teve ö Hertzsegeknek, és meg is akarták ajándékozni; de midőn az 1 arannyal keresnék a' *Felejtárt*, már soholt sem találtaték, 's így tudták meg az útozók, ki vólt légyen a' *Felejtár*.

Külső Országi Hírek.

Frantzia Ország. — Aug. 4-dikén elő véteték az ujj rendbe szedetett *Constitutio*, és olvastatni el kezdetett. Ennek utolszori meg-visgáltatása véghez ment Aug. 16-dikáig — 25-dikig pedig az Ország-nak külömb külömb féle részeiben az ujj *Deputátusok*nak valóztatására öfzve sereglett *Gyülekezetek*nek is kezek közzé meg-érkezik — Aug. 25-diké öl fogva *Septembernek* 5-dikéig ki fognak az Ország-ban valóztatni az ujj *Deputátusok*, és azonnal indulnak *Páris* felé a' régieknek fel váltására. — A' *Constitutionnak* fel-olvasatása után beszédhez kezdeti *Fayette*, és javasolta, hogy ezen ujj *Constitutio* a' *Frantzia Nemzetnek* nevében adattatnék által a' *Királynak*, még pedig ugy, hogy néki ennek meg visgálására és el fogadására határ közzé nem szorított tökéletes szabadság engedtesék. — A' *Constitutio* kezdődik az *Emberi és Polgári Jusnak* magyarázatján, 's 17 *Artikulusokba* vagyon befoglaltatva. Ez után mindjárt következik egy *tol-dalék*, mellynek *sumnája* ennyiből áll: —

„A' *Frantzia Constitutio* meg-másolhatatlanul el-törli mind azokat a' rendeléseket, mellyek a' szabad-

szabadságot és az emberek jufsaiknak egyenlőségét meg bántják. — Tehát sem Nemességnek, sem Patritziusi méltóságnak, sem Status-béli különbségeknek, sem az innen származó titulusoknak, nevezeteknek, és elsőségeknek helye nem lehet: nem lehetnek továbbá semmi Ritteri Rendek, Társaságok, külső jelek, mellyekhez való el juthatásra nemefi születés kívántatik, egy szóval semmi nemü Prærogativának, azon kívül a' mely a' Tisztviselőknek hivatalához járul, helye ne legyen. — Semminémü közönséges hivatal el-adó, vagy örökös nem léfzen. — A' Nemzet' egy részének is, vagy valámi különös személynek ollyas Privilegium, vagy a' törvény mellől való ki-fogás, melly minden Frantziákkal közönséges, nem adáttathatik. — A' Mesterségeknek és kézi-műveknek semmi Tzéh-béli gyülekezeteknek lehessen. — A' Törvény semminémü Papi fogadás tételeket, mellyek a' Természet Törvényeivel, vagy a' Constitutioval ellenkéznének, nem ismér. ”

Ezen Tóldalékat követte egy 6 Titulusokból álló Törvényeskönyv, mellyben a' Titulusoknak további főbb és másod el-olftásaik tanáltnak. Az I-ő Titulusnak főbb punktumai e' következők: — „Minden Polgár alkalmas minden nemü hivatalokra, a' Virtuson és tehetségen kívül való minden különbség nélkül. — Minden féle adó-fizetés, közönséges minden Polgárral, a' tehetségnek mértéke szerint. — Ugyán azon egy féle bün, azon egy büntetésnek nemével büntettség, minden személy változtatás nélkül. — Mindennek szabad menni a' hova akar, vagy ott maradni, a' hol akar, a' nélkül hogy meg-szollittathatnék, ki-vévén azon történeteket és módokat, mellyek Törvénnyel léfzenek meghatározva. — Mindennek szabadsága vagy on befzélleni, írni, gondolatait ki-nyomtattni, írténének tartozó szolgálattját, kit tisztel, gyakorlati. — Meg-erősítettik továbbá az a' Polgári szabadság, hogy a' Politziai Törvényeknek megtartása mellett, békefégesen és minden fegyver nélkül

kül Gyülekezetekeket tartani lehessen — és végre az a' szabadság, hogy a' Constitutio szerint meg-erősített Hatalom' hordozók elejébe személyes kívánságokat bé adni lehessen. — Mivel a' szabadság abban áll, hogy mindent, a' mi másoknak jussával, és bátorságával nem ellenkezik, tselekedni lehessen: tehát büntetést szabhat a' Törvény azokra a' tselekedetekre, mellyek vagy a' közönséges bátorságot, vagy másoknak jussait meg-bántják, vagy a' társaságnak ártalmasok. — Kezes a' Constitutio az embernek tulajdona mellett, vagy egy igazságos elég tétel mellett, ha valaki tulajdonának fel áldozására a' Törvény által kényszerítették. — Azok a' jofszágok, mellyek a' köz jónak vóltanak ajánltatva, vagy az Isteni szolgálathoz ki szolgálataához tartoztanak, a' Nemzetéi, és irántok rendelést tenni, a' Nemzetnek hatalma vagon. — — Közönséges rendelés fog tétetni, a' segítség nélkül szüköiködő szegényeknek tápláltatására. — Meghatároztatik a' közönséges tanulásnak módja is, melly minden Polgárokkal közönséges, és a' minden embereknek szükséges tudományokra nézve ingyen való lézen. „ — *A' többiről másfzszor.*

Anglia. — A' Parlamentom ki hirdettette, hogy az, a' ki a' *Birminghám*i zenebonának indítóját, és az ott akkor el-terjedett Revolutiot gerjesztő irásnak szerzőjét ki fogja jelenteni, jutalomul 100 font Sterlingekeket vélzen. — Azonban *Irlandiában* is *Dublin* Várofsában, így szintén a' *Jorki* Tartományban is *Scheffieldben* nagyon zenebonás világ kezdett lenni. Az elsőben Jul. 24-dikén 15 házak a' földel egyenlővé tétettenek: az utolsó helyen pedig a' Státus tömlettze fel-töretett, a' fogjok szabadon botsáttattanak, és a' Catholika Kápolnának ablakai bé verettenek. — A' Számtalanok Angliában a' zenebonát terjesztők, és a' támogatást plántáló irások bövséggel járnak szerte széllyel; Itt-is szemesnek kelletik lenni az Igazgató-széknek, ha azt akarja, hogy rofszul ne légyen a' dolog.

A Vizi Almodozásoknak folytatása.

„ Ha Európának külső és belső Constitutioja alatt az abban lévő Uralkodásoknak formáját értyük, ez egy olyan dolog, — mondék én — mellynek széles határait szemeinkel bé-nem foghattyuk: itt *Aristokratika*, amott *Demokratika*, másutt *Monárkhika*; egy szóval olly külömb-külömb féle, hogy leg kisebbet is rólla meg határozva mondani nem lehet, hasonló a' mi idő változásait mutató üvegünkhöz, a' melly most hág, s majd megint alább száll, és semmi mozdulhatatlan ponttya nintsen, mellyből következik, hogy egyik rendeletlenség szülő anyja légyen a' másiknak, mellynek a' föld színén az emberi nemzetre nézve irtozatos következősei vágnak. Igaz ugyan, hogy Europa a' Világ' leg ki-miveltebb erköltsü részének akar tartattatni, és a' Társaságoknak elosztatása szerint — mellyek közzül mindeniknek magának vagyon esméretes Törvényne, és a' melly Társaságok együtt vételve egy egész tésztet tésznek, ennek meg-maradásán és közönséges boldogságán együtt munkálódnak — azt lehetne gondolni, hogy a' rendeletlenségek magokat nem ütötték ki olly nagy mértékben, mint az, a' *Történeteknek le-irásából* nyilván vágyon. Az emberi társaságoknak ezen 3 főbb dolgokat u. m. —

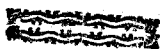
- 1.) a' *Természetet* —
- 2.) az *Uralkodásnak módját* —
- 3.) a' *Vallást* kellene az emberi társaságok' állandó boldogságának fundamentomivá helyheztetni, és ezekre, mint főbb és állandóbb fundamentomokra közönséges megevezett akarattal az örökké tartó boldogságot fel-építeni: így nem fogna a' fel-tétetett tziel olly gyakran el-hibázódni, De mint-hogy ez jól meg-gondolást kíván; melly nem módidolog: innen vágyon hogy egy szerentsés Uralkodás formájának matériája tsak ugy jelenik-meg a' Politikának egén, mint a' Nap ama nagy üretség-niek pulztafágaiban, hogy az ő setéttséginek világot adjon; mert a' módí szerint való gondolkodásuak, tsak az idők béli kedveltségben lévőknék képzelődé-seik.

seikhez szabják magokat, ezeket — hogy bennek (általok) meg-maradhassanak — magokévé tévén.

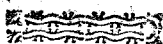
Allapodgyunk-meg itt — monda *Neptunus* — egy kevélsé, és tégy előttem kedves Németem, világosabb magyarázatot a' ti módi gondolkodásu embereitekről: olly nagy bé-folyása vagyon e' az emberek' ezen nemének nállatok Europaiaknál? — A' *Módi-emberek* — felelék én — nállunk egy bizonyos emberi nemet téfznek, melly *Nem* az elme-béli emlékezetnek igen nagy ajándékjaival vagyon felruháztatva, a' mellyek a' tudos embereket téfzik. Az embereknek ezen neme a' nagy Világ' eszének tartatik, és a' jó-izlésnek és elme-béli emlékezetnek egy öfzve foglalattya (*Compositum*), ama szép Historiátskáknek elő adásában, elmés mondásokban 's nevezetes Anekdotákban foglalatoskodik, magát ez által kellemetes emberré téfzi, és a' sokaság hangjának tartatik. Igaz ugyan, hogy a' Természet valamint minden Nemzeteknek különös tulajdonságokat, ugy szintén különös *Orriginalis Elméket* is szokott adni. Ezen *Orriginalis Elmék* azok, kik a' dolgokat az után sokkal többre vífzik, mint minden más emberek. Ezeknek tudománya az emberi elmének Historiájában egy nevezetes pontot (*Epochát*) téfzen. Az ő tudományaiknak fundamentomain jut el az ember az ujj tanálmányokra; mert a' tanulás, méjj elmélkedés, vagy pedig egy jól elgondolt Theorea által szokott az ember a' tapasztalásnak arra a' grádittsára fel lépni, mely a' Statusokra és Uralkodókra nézve, a' nagy és hasznos találmányoknak fundamentoma; és ez szerint bizonyoson merit az ember a' Természetnek munkáiból, az ő ki bontogatásai és ezeknek szemlélései által közönséges fundamentomokra lépven.

Vagynak a' Nemzeteknél ollyan idő szakaszok is, midőn a' hasokon tsúfzók és máfzók böltseknek neveztetnek; midőn egy szolgálai módon iratott munka, okoson iratottnak mondattatik. De mihellyest az Uralkodó és az ő alatta valók között lévő nemzeti

zeti mérséklés annyira el-vezett, hogy ez által a gondolat-béli értelem, és a' szívbéli Virtus meg folytatott: már az ilyen Nemzet keveset mozdi átudományokon, 's tsupán tsak a' történetnek és, a' okok' esmeretlen egybe foglaltatása' azon környü állásainak vagyon tárgyul ki tétetve, mellyek e vagy amaz munkának véghez vitelére szükségesek az Uralkodók ekkor és a' kik a' kormányokon ülnek, kötözve akarnák a' szerentsét tartani, de hogy az időknek és környüállásoknak fejet hajtsanak — kéntelenek.

Vagynak minden Nemzeteknél még olyan időpontok is, midön nem tudhattyák mire határozzák magokat; midön a' fejeknek előre készítettnek kell arra, hogy a' tudományoknak harmattya könnyebben beléjek nyomulhafson; már ilyenkor ama Nemzeti orriginalis Elmének tudományai leg-szerentsébben munkálódnak. De ha ellenben ezen kedvező szempillantás el-mulasztódik, ha a' Nemzet tétozázóvá és félenké léfzen, ekkor már ollyanná fog válni, mint a' meg-afszott föld, a' bőltsefségnek tseppei a' mint réá esnek, azon módon folynak le rólia, a' nélkül hogy termékenységet okoznának. Egy ollyan Státus tehát, mellyben az Uralkodónak és az ő Jobbágyainak fejek, a' társaságos életnek helyes fundamentomtól üressék, a' hol semmi is minden oldalról erősen álló Systema szerint való formába nem vétetett: egy ilyen Statusban minden dolog lehetséges, és a' szerző okok' történetből való öfzve jövésének vagyon ki-tétetve: ide szoktanak még járulni közönségesen, a' Kabinét-béli szelles parantsolatok, *Ediktumok* 's több e' félek, de a' mellyek, a' mint a' tapasztalás bizonyittyá, a' Nemzetnek sem tzéllját, sem meg rögzött képzeléseit, sem gondolkozásának módját meg nem változtattyák; ugyan ezért tsak téltul töltetnek-bé, 's gyakran le-nevettetnek és meg-vettetnek; a' végre hogy követtsefzenek, sokkal különbözöb készületek kivántatnak u. m. ollyan készületek, mellyek által az Uralkodók nyilvánáságot téfzik azt, hogy a'

a' magok igazgatások alatt valókat isméri, melly
kézfűlétek által a' Nemzet az ujjításokról megvilágosít-
tatást vélsen, 's a' mellyek által végre az ő régi képzé-
sei az ujjakkal meg-egyeztetnek.

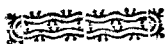
Ah! Kedves Nemetem! — *felel Neptunus* —
mitsoda dolgokat véznek általad eszemb! Te az
Európai lakosokról és az ő Földi Isteneikről nagy
világosságot gyújtasz bennem. Kérlek világosítsd
még valamit ezen matériát előttem, és hogy mo-
tani tzelunkat el ne veszelsük, esmertesd-meg most
én velem csak a' drága *Magyar Ország*nak külső és
belső Constitutzioját olly öfzve szorítva és egy átal-
lyában, a' miat csak lehet; mert bezzédednek foly-
tával mind nagyobb és nagyobb világosságra kez-
dek jutni, 's ha valami homályos dolog fordulna is
elő, én magam meg-foglak tégedet annak magyará-
zattya iránt kérni.

Magyar Ország — *felelek én* — egy törvényes
Demokratika Monarkhia. A' Nemesség benne oly nagy
számu, hogy az Országnek egyik Nemzeti részét té-
fzi: de szükséges, hogy az ember, a' Parasztokon,
vagy Jobbágyokon-is azon nagy Nemzeti részt ér-
tse, melly nélkül a' más, és Demokratikai igazga-
tásu Országokban-is el nem lehet lenni. Ezen két Nem-
zeti részekkel közel egy mértékben vagnak az ő
Királyi Várofsai. — A' Nemességnek törvényes el-
sősége, nem téfzi a' Parasztokat alatonnyá, mint
Lengyel Országban. A' Parasztság kereshet tulajdon
magának, 's szaporithattya-is magát, a' mint tet-
szik; éppen el nintsenek tölle az erre meg-kivánta-
tó eszközök tiltatva — csak hogy a' keresetnek és
az eleségnek meg-szerzésére szükséges eszközöket
könnyebbé kellene nékik tenni, mellyet a' Ke-
reskedés által könnyen véghez lehetne vinni; mivel
a' Kereskedés téfzi az embert munkássá, 's az ele-
ségnek meg-szerzésére 's egyéb szükséges foglalatos-
ságoknak folytatására alkalmassá. — Nem csak
Magyar Országnek, hanem egész Európának ujj-
ki-bonyolgattatásra vagyon ebben a' részben szük-
sége: az ehez meg-kivántató közönséges fundamen-
tom

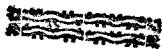
tom matériának pedig valóságos szerző eredetei —
 1.) A' népnek sokasága. — 2.) Az Országnek —
 3.) A' műveltető földeknek — 4.) A' benne lévő és őket érdeklő folyó vizeknek fekvései, különösen pedig — 5.) Az ő főbb vizeinek a' határok tengerekkel való egybe-foglaltatása, végre — 6.) Minden vízi és szárazon lévő természeti, az egész Status testének valóságos együtt való állása, melyet a' szükség soha nem érdekel, és bővség által segítettik, arra meg kívántató kút fejei jók és jóvádelmesek lévén. Ezen közönséges fundamentum vagy eredeti matériákat meg bontogatni 's rendezni nem egyéb, hanem a' dolgot egész ki-terjedése 's foglalattya szerint özve kaptsolni, és háználtni tudni, az az, mindent gazdaggá és boldoggá tenni.

A' mint a' Természet Magyar Országot külön-ajándékjaival felruházta: szintén így, ezeknek ki-mivelésére *Orriginalis Elméket* is adott nékie. Ezes magokat Törvényes Demokratico Monárkhika igazgatások módja által a' tavalyi, nem csak Európai, hanem a' Világnak minden részé-béli Revolutioknak alkalmatosságával, a' Historiákban példa gyanánt mutatták ki a' követésre; akár úgy végyem én a' Historiát, mint a' Világnak teremtetésétől fogva a' mi időnkig véghez ment dolgok' és tselekedetek' lehozása' örökös változhatatlanságának tulajdon pe-tséttyét, vagy mint azoknak a' nagy és fenn járó Elméknek példáját, a' mellyek — ha tsak ugyan valami nagy dolog, tunyaságból az emberiségnek gyalázattára követhetetlenek tethetnének — valósággal követhetetleneknek nevezethetnének; akár mint egy el-ragadó kedvelséggel telyes gyönyörű-séget, melly szerint az ember, mint egy minden idő-béli nemzeteknek szemeik előtt az embereknek emlékezetekben, olly bizonyoson fenn él, hogy mennél rézibbek a' történetek, és a' Világnak játék néző helye mennél szélesebben ki-terjedett, annál erősebb ezen gyönyörűségekre való gerjedezés-is; akár pedig végyem a' Historiát, mint ama ditsőtség kíváná-

kívánását meg elégített eszközökre vezető útat, mely által a' leg nagyobb munkákra, a' vállogatottabb dolgokkal való ismerettségre, és azokra a' ki tettző ki-nézésekre el-szoktunk jutni, mellyek a' Statusoknak mostani állapottyokra annyira szükségese-
sek; akár ugy végyem végre a' Historiát, mint az emberiségnek le-festett képét, és a' Világnak minden részeiben lévő sok bolondságoknak 's kevés böltsétségnek játék néző helyét, mellyen a' bölts Uralkodók, bölts Nemzetek, és bölts kereskedő Statu-
sok — hogy mi módon kellyen ezt haszonra fordítani — szüntelenül mutattyák réá az alkalmatos-
ságot,

Az a' világosság kedves Németem — szöll *Nep-tunus* — mellyet a' földről a' te beszéded sugárol az én Vizi országomra, nem kevésbé hathatós: kü-
lömben a' ti földeteknek golyóbilisáról, 's kivált a' ti földi Istenetekről, semmit egyebet veszekedésnél, titkoskodásoknál és el-rejtett értelmű okoskodások-
nál nem lehetett hallanom: te pedig minden dol-
gokat csak ez három pontokra, — a' Természetre, Vallásra, és az Uralkodásra — mint egy Status Igazgatójának valóságos figyelmeteliségeire határofsz.
— Hogy a' te Elementumod a' föld, az enyim-
mel a' vízzel a' hajokázás által öfzve foglaltatód-
hafsék, vagy hogy ezen dolog világosságra hozat-
tatsék, nagyon szükséges, hogy te ezen három dol-
gokat előttem jó móddal bonyolgasd-ki. Mit ér-
teszsz a' Természeten, kedves Németem? — Az Ország-
nak — felelék én — a' Természettel, Vallás-
sal és Uralkodással való öfzve mérsékeltetése olyan szoross, hogy ezek között egyiknek a' másikat a'
maga valóságában, és önnön tulajdonságában meg-
tartani sőt fel-emelni szükséges. Ezeknek tárgya az ő ismertetéseket előre fel-tészzi, melly esmeret-
tség noha mindennek tulajdona, közönséges, és ter-
mézet szerint véle született a' világra: mindazon által valamint az egész Nemzeteknél, ugy a' ma-
gános emberekben is ezeknek munkába való vétele — abban a' kerületben, melyben ennek nyoma lát-
szik,

zik, mellyben minden tárgy az Istenre, Uralkodóra, és az emberi társaságoknak boldogságára néve meg-kivántató kötelességek' képzéseinek summája — igen egymással ellenkező munkákat mutatkülömben nem is egyéb, hanem csak egy olyan Makhinához hasonló ki-gondolt mesterség volna, melly as önnön szeretnek, önnön hazonnak és kevélységnek rugója által, mind addig mozgásban tartatnék, valameddig az hazzon ugy kívánná. Ezeknek, az embereknek tselekedeteivel való egybefoglaltatása olyan nagy, hogy ezeknek amazok nélkül, ítélője és jutalma nem volna, a' Virtus boldonságnak, a' Szerentsés gonosz tselekedet böltéséségnek, és az nem emberi módon való élet, nem tselekedetnek fogna tartatni; mert a' Természetnek, Vallásnak és az Uralkodásnak (igazgatás módjának) kell az emberben az engedelmségnek azon tűzét meg-gyúlytani és táplálni, mellyel Istenünknek, az Uralkodónak, és a' Társaságnak tartozunk. Nem látod e' — mondék én tovább — hogy a' Természet mindensket az embereknek szükségéhez valósgos boldogságához alkalmaztatott — hogy a' megmérhetetlen szélelségü Orizágoknak és hazzon-vehető tengereknek gazdagságait miként elődbe terjesztette? — nem szemléled e' azokat a' nagy erőket, mellyeket akarattunk ellen-is, az őt erejének és a' mi gyengéseink fel-állításának alkalmatosságával kimutat? — azt a' parantsolatot, mellyet már szármozásokkor vettének, hogy az embereknek szolgáljanak? — Ez a' meg mérhetetlen nagyságu valóság az, melly az Isteni tudománynak igaz Systemáját bé-önti — az a' régi *Revelatzió*, melly az ő Szerzőjének tulajdon kezével vagyon irattatva — az az eredeti és meg nem hamisított *Irás*, mellyben a' Teremtőnek felséges voltát méltóságának határ nélkült való ditsőségeről kéntelenitetem megismérni, midőn a' Természet maga azt kiálttya, hogy ennek létele az örökké-valóság, és nem történet, annál is inkább kevés esztendőök közzé, és csak ezen föld színére nintsen szorittatva — hogy a'

Ter-

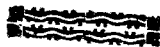

Természetnek munkái az Isteniség' igaz képének ki fejezése — és hogy végre a' Vallásnak minden tsudái, az Isteni tulajdonságoknak képjei.

Ez szerint kedves Németem — így szoll *Neptunus* — az Europai Természet az a' közönséges Természet, mellyel minnyájon bizonyos mérsékeltségben vagyunk, és a' mellynek mértéke, mindenünknek mérséklő szere. Menny tovább kedves Németem, és tégy hasonló igaz magyarázatot az Europai Vallásról-is. — *A' többi következik.*

Végső jegyzések. — „Kassáról 13. Aug. Az Augusztána vallást tartó Evangélikusok ezen folyó hónapnak 13 és következett napjain Gömör Vgyének Tsetnek nevü Városlában Kerületbéli gyűlést tartattanak, mind a' Kerületbéli Püspöknek, mind a' fő Inspectornak az idén tsak hamar egy más után lett halálára, és az előttünk lévő *Synatra* nézve. Az elsőnek üres helyébe a' Kassai Lelki Pálför T. T. Nemes *Szontagh* Sámuel, a' másiknak pedig *Ttes Radvánszky* Ferentz Urak a' rendes válfasztáfíg tétettek. — Ezen kívül a' *'Synatan* fel-vejendő állapotok vétettek munkába. Az Eklésiák' Biztosfai bé-hozták vélekedéseiket, és a' fokokból egy munka készítettet. Egy néhány nevetlen iráfok-is fel-olváfattak, és a' leg-nevezetesebbek közé számlálom a' Gömör Vgyebéli Eklák részéről jelenlévő Biztos, és N. Gömör Vgye fő Notáriussa *Cházár* András Urnak el-készült és felis olvasott gondolatait, melyeket az Urnak ide re-késztek. (*Következő Kevelünkben fog hi menni.*)

A' Budai Déák ujság a' Török szélekről, mi pedig tölle azt értjük, hogy a' mi Oláh Országban

levő sergeink másuva helyezettettek, hogy *Belgrádot*, *Orfovát*, *Berbirt*, *Dubitzát* és más városokat a' Törököknek ki-üresíthessünk. — A' *Miskolczi Királyi Gimnásiumban* üressen vagyon 2 *Professori*, u. m. a' *Prima Humanitatis*, és a' *Grammatices* szék — az első 450 a' második 350 forinttel; melyre nézve a' *Kassai Oskalai fő vigyázatnál Concurfus* hirdettetik Sept. 12 és 13 napjaira; a' kik itt *Professores* akarnak lenni, a' Magyar nyelvet-is tökéletesen kellek tudniak.

Tudófitás.

Szabad Királyi *Pesth Várofsában*, e' folyó 1791. Elztendőben *September* havának 2-dik napján, ugyan a' *Város Házánál*, az *Urbarialis Tisztben*, *Húszár Succesor* Urak kívánságokra, fognak a' többet ígérőnek el adatni az ugy nevezett *Húszár fundusok* ugy mint:

Elsőben: — Egy a' *belső Városon*, és a' *Város Házának* leg közelebb való szomszédságában lévő, kemény kőből épült, minden felől 's egészízen boltozott, tseréppel fedett nevezetes szeglet ház, melyben a' tágos *Udvarán* kívül, számos lakó szobák, *Pintzék*, *Konyhák*, *Szekér szének*, *Palzó-képen* készült *Padlás*, és más egyéb alkalmatóságok találtnak. — Ugy nem különben, a' *Kersekeméti kapuhoz* közel világos helyen lévő, 's három uttzára néző, ugyan szeglet ház, melly a' mellette való *Kertel* együtt 1518 *Négy-szeg öltre* terjed, és a' melybe szinte ugy a' lakó szobákon kívül, *Istállók*, *fél-szerek*, *Konyha*, *Pintze*, és egyéb alkalmatóságok vagynak. — Ezekon kívül némely, leg-jobb helyeken fekvő rétek, és szántó földek.

Költ Bétsben Augustusnak 23-dikán 1791.